

Summaria Europensia 4/2007

Summaria Europensia neljas number on pühendatud Euroopa Liidu haridus- ja kultuuripoliitikale, sealhulgas keele- ja sporditeematikale. Valdkonna mahukuse tõttu ei leia käsitlemist teaduse, audiovisuaal- ja meediaküsimused.

ELi haridus- ja kultuuripoliitika teemaline number sisaldab raamatute, artiklite ja internetiallikate viiteid ning refereeringuid välisajakirjades ilmunud valdkondlikest artiklitest.

*Koostanud Merle Tõniste, ettepanekud ja tagasiside: Merle.Toniste@nlib.ee
Toimetanud Inna Saaret*

Sisukord

<u>1. Ülevaade Euroopa Liidu haridus- ja kultuuripoliitikast.....</u>	<u>2</u>
<u>1.1. Haridus.....</u>	<u>2</u>
<u>1.1.1. Sport.....</u>	<u>3</u>
<u>1.2. Kultuur.....</u>	<u>3</u>
<u>1.2.1. Keeled.....</u>	<u>4</u>
<u>2. Refereeringud.....</u>	<u>6</u>
<u>3. Artikliviiteid.....</u>	<u>10</u>
<u>5. Internetiviiteid.....</u>	<u>16</u>

1. Ülevaade Euroopa Liidu haridus- ja kultuuripoliitikast

Vastavalt EÜ asutamislepingule on haridus- ja kultuuripoliitika valdkonnas ühendusel vaid liikmesriikide tegevusi **toetav ja täiendav pädevus**. Puudub ühtne haridus- ja kultuuripoliitika. Nimetatud poliitikate väljatöötamine ja ellurakendamine toimub liikmesriikide tasandil, välistatud on riikide õigusnormide ühtlustamine.

1.1. Haridus

Euroopa Liidu (EL) eesmärk on aidata kaasa liikmesriikide hariduse arendamisele, soodustades ja toetades liikmesriikidevahelist koostööd.

Haridust, sealhulgas noorsugu ja kutseõpet käsitletakse EÜ asutamislepingu artiklites 149 ja 150.

EL püüab oma tegevusega arendada Euroopa-mõõdet hariduses, iseäranis liikmesriikide keelte õpetamise ja levitamise kaudu; ergutada õppijate ja õpetajate liikuvust, muu hulgas kaasa aidates diplomite ja õpiaja akadeemilisele tunnustamisele; soodustada haridusasutustevahelist koostööd, noorsoo- ja juhendajate vahetust sotsiaalhariduse alal.

Muuhulgas teevad ühendus ja liikmesriigid koostööd kolmandate riikide ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega, eriti Euroopa Nõukoguga.

EL on ellu kutsunud terve rea haridus- ja noorsoovaldkonna koostööprogramme. Nii rahastatakse **Elukestva õppe programmi** raames perioodil 2007-2013 liikmesriikide haridusasutusi ja õpilasi hõlmavaid algatusi. Programmil on neli peamist suunda:

Leonardo da Vinci - rahastatakse kutseõpet;

Erasmus - rahastatakse üliõpilaste liikuvust ja ülikoolide koostööd;

Grundtvig - rahastatakse täiskasvanute haridusprogramme;

Comenius - rahastatakse koolide ja õpetajate vahelist koostööd.

Koostöö- ja vahetusprogramm **Erasmus Mundus** raames toetatakse kõrgetasemelisi magistri ühisõppekavasid Euroopas ning eraldatakse stipendiume nii magistriõppekavade alusel õppivatele kolmandate riikide kodanikele kui ka ELi kodanikele, kes õpivad kolmandates riikides.

Noorsoovaldkonnas edendab EL koostööprogrammi **Euroopa Noored** raames noorte aktiivset kaasamist ühiskonda. Programmi põhisuundadeks on inimeste- ja teabevahetuse toetamine ELis ja partnerriikides, demokraatias osalemist julgustavad algatused ning Euroopa vabatahtlik teenistus, eesmärgiga kutsuda noori üles osalema vabatahtlikutöös välismaal.

Euroopa Komisjoni initsiatiivil on hariduse valdkonnas loodud järgmised ettevõtmised:

- **Europass** - kvalifikatsioonide ja oskuste ühtne raamistik, mille abil saab välismaale õppima või tööle suunduv kodanik näidata oma oskusi ja kvalifikatsiooni kogu Euroopas (EL, EFTA/Euroopa majanduspiirkond, ELi kandidaatriigid).

- **NARIC** – 1984. a. loodud akadeemilise tunnustamise **infokeskuste koostöövõrgustik**, mille eesmärgiks on diplomite ja ELi liikmesriikides ning Euroopa majanduspiirkonna riikides läbitud õppeperioodide akadeemiline tunnustamine. NARIC võrgustik teeb tihedat koostööd Euroopa Nõukogu ja UNESCO samalaadse

koostöövõrgustikuga ENIC (European Network of National Information Centres on Academic Recognition and Mobility).

- **Eurydice** – 1980. a. loodud Euroopa **haridusteabe võrgustik**, mis toimib osalejariikide haridusministeeriumide moodustatud rahvuslike üksuste ja Brüsselis asuva Euroopa Komisjoni asutatud Euroopa üksuse koostöös. Võrgustiku tegevuse eesmärk on koguda ELi liikmesriikide, EFTA/Euroopa majanduspiirkonna maade ja ELi kandidaatriikide võrreldavat haridusteavet ja teha see huvilistele kättesaadavaks nii publikatsioonidena kui ka Interneti vahendusel.

1.1.1. Sport

ELil puudub hetkel otsene pädevus spordivaldkonnas ning sporti ei käsitleta EÜ asutamislepingus. Küll aga rakendatakse spordis ELi teiste poliitikavaldkondade sätteid (vt allpool refereeringut “Spordist ühenduse asutamiselpeingu kontekstis”).

Euroopa Komisjon on hariduse ja koolituse peadirektoraadi juurde loonud eraldi spordiüksuse (Sport Unit), mis vastutab järgmiste tegevuste eest:

- arendada koostööd Euroopa Komisjoni ja teiste spordiga seotud institutsioonide vahel;
- arendada koostööd rahvuslike ja rahvusvaheliste pädevate institutsioonide, spordiorganisatsioonide ning –föderatsioonide vahel;
- korralda kahepoolseid kohtumisi spordiinstitutsioonide ja –organisatsioonide ning rahvusvaheliste spordiföderatsioonide vahel.

2007. a. 11. juulil avaldas Euroopa Komisjon ametlike ettepanekute kogumi “**Valge raamat spordi kohta**” (KOM (2007) 391 lõplik), milles komisjon käsitleb esimest korda terviklikult spordiga seotud küsimusi. Algatuse üldine eesmärk on anda strateegiline suund spordi rollile Euroopas, ergutada arutelu konkreetsete probleemide üle, suurendada spordi nähtavust ELi poliitikakujundamisel ning tõsta üldsuse teadlikkust spordivaldkonna vajadustest ja iseärasustest.

Edasise spordiga seotud tegevusena ELi tasandil näeb komisjon valges raamatus esitatud algatuste jätkamist, rakendades struktureeritud dialoogi spordi sidusrühmadega, koostööd liikmesriikidega ning sotsiaalset dialoogi edendamist spordisektoris.

1.2. Kultuur

Kultuuri valdkonda käsitleb EÜ asutamislepingu artikkel 151, mis rõhutab, et ühendus austab rahvaste ja regioonide kultuurilist mitmekesisust ning välistab liikmesriikide kultuurialaste õigusnormide ühtlustamise, samal ajal rõhutades ühist kultuuripärandit.

Ühenduse meetmetega püütakse ergutada liikmesriikidevahelist koostööd toetades ja täiendades selliseid tegevusi nagu Euroopa rahvaste kultuuri ja ajaloo alaste teadmiste parandamine ja levitamine; üleeuroopalise tähtsusega kultuuripärandi säilitamine ja kaitsmine; mitteäriline kultuurivahetus; kunsti- ja kirjandusloomingu toetamine, k.a. audiovisuaalsektoris.

Kultuurikoostöö soodustamiseks ja toetamiseks on EL kutsunud ellu terve rea koostööprogramme:

- Kultuurikoostööprogramm **Kultuur** (2007-2013) koguelarvega u 400 miljonit eurot.

Programmi eesmärkideks on edendada üleeuroopalise tähtsusega kultuuriobjektide tutvustamist ja säilitamist; kultuuritöötajate rahvusvahelist liikuvust; kultuuritoodete ja kunstiteoste vahetamist riikide vahel ning kultuuridevahelist dialoogi.

- **Kodanike Euroopa** (2007-2013) programm, mille eesmärkideks on parandada sallivust ja vastastikust mõistmist ELi kodanike vahel, austades ja edendades kultuurilist ja keelelist mitmekesisust, aidates samal ajal kaasa kultuuridevahelisele dialoogile; arendada üldisemas mõistes Euroopa identiteeti, mis põhineb ühistel väärtustel, kultuuril ja ajalool.

- **Euroopa kultuuripealinnade programm**, mille raames valitakse igal aastal Euroopa kultuuripealinnaks üks või kaks linna, mis saavad sellega õiguse kultuuriprogrammi raames antavale rahalisele toetusele. Nendest vahenditest rahastatakse näitusi ning linna ja piirkonna kultuuripärandit tutvustavaid sündmusi, lisaks veel mitmeid erinevaid esinemisi, kontserte ja muid üritusi, kus osalevad muusikud ja kunstnikud üle terve ELi.

Kultuuri valdkonnas toimib **Kultuuri Kontaktpunktide** võrgustik (Cultural Contact Points), mis ühendab endas ELi kultuuriprogrammides osalevaid riike (ELi liikmesriigid, kandidaatriigid ja Euroopa majanduspiirkonna riigid).

Euroopa Komisjoni ettepanekul on 2008. aasta kuulutatud Euroopa kultuuridevahelise dialoogi aastaks (vt <http://www.interculturaldialogue2008.eu/>).

1.2.1. Keeled

Keeleline mitmekesisus on ELi uus poliitikavaldkond, mille olulisust näitab tõsiasi, et 1. jaanuaril 2007 loodi Euroopa Komisjoni juurde selleks eraldi voliniku koht, kelle ülesandeks on määratleda, kuidas saab keeleline mitmekesisus kaasa aidata järgmistes valdkondades:

- majanduslik konkurentsivõime, majanduskasv ja paremad töökohad;
- elukestev õpe ja kultuuridevaheline dialoog;
- Euroopa poliitilise dialoogi ruumi loomine mitmekeelse suhtluse kaudu kodanikega.

Esimene valdkondlik Euroopa Komisjoni teatis ilmus 2005. a. 22. novembril, milleks oli "**Uus mitmekeelsuse raamstrateegia**" (KOM (2005)596 lõplik). Kõnealune dokument uurib komisjoni selle valdkonna poliitika erinevaid tahke ja visandab uue keelelise mitmekesisuse raamstrateegia koos ettepanekutega konkreetsete meetmete kohta. Need hõlmavad kolme eri valdkonda, kus keeled on ELi elanikele nende igapäevaelus olulised: ühiskond, majandus ja komisjoni enda suhted ELi kodanikega. Teatises kutsus komisjon liikmesriike üles andma oma osa keelte õpetamise, õppimise ja kasutamise edendamisel.

Kõrvuti komisjoni teatisega avati *Europa* portaalis eraldi **keelte veebiportaal** (<http://europa.eu/languages/>) ELi 23 ametlikus keeles. Käsitletavad teemavaldkonnad ulatuvad portaalis ELi keeleõppe ja keelelise mitmekesisuse edendamise poliitikast ning keeleoskuse ülevaatest tänapäeva ELis liidu enda ametlike keelte kasutuseeskirjadeni ja ülevaateni kutseliste keelespetsialistide võimalustest leida tööd liidu institutsioonides.

Komisjon on algatanud erinevaid meetmeid keeleoskuse ja keelelise mitmekesisuse edendamiseks ja edasiarendamiseks:

- **Elukestva õppe programm** (2007-2013), mille raames saab teostada keeleõppe arendamise programme. Keeleõppeprogramm on endise Socrates allprogrammi Lingua edasiarendus ja asub nüüd elukestva õppe programmi struktuuris valdkondi läbivate programmide (ingl. k. *Transversal programme*) nime all.
- **26. septembril tähistatakse Euroopa keeltepäeva**, mida EL koostöös Euroopa Nõukoguga hakkas iga-aastaselt tähistama peale 2001. a.-l ühiselt korraldatud “Euroopa keelteaastat”.
- 2006. a.-l pani Euroopa Komisjon aluse 11 eksperdist koosnevale **kõrgetasemelisele mitmekeelsuse töörühmale** (High Level Group on Multilingualism), mis tuli esimest korda ametlikul kokku 3. oktoobril 2006. Töörühm, mille ülesandeks on nõustada keelelise mitmekesisuse volinikku, loodi vastavalt 2005. a. teatises “Uus mitmekeeluse raamstrateegia” toodud ettepanekule.

2. Refereeringud

KÕRGHARIDUSE VÕRDSETEL ALUSTEL OMANDAMISE ÕIGUSEST EL-i RIIKIDES

Gareth Davies

Higher education, equal access, and residence conditions: does EU law allow member states to charge higher fees to students not previously resident?

Maastricht Journal of European and Comparative Law. Vol. 12 (2005) no. 3, p. 227-240.

Artikkel käsitleb teistest liikmesriikidest pärit tudengite võrdset maksustamist kõrghariduse omandamisel. On teada, et õppemaksude osas toetavad Euroopa Liidu (EL) riikide valitsused suurel määral oma riigi üliõpilasi. Artikkel käsitleb selliste toetuste piiramist, et tagada vaba liikumise põhimõte ka selles valdkonnas. Tuues välja võrdse õppemaksu positiivsed sotsiaalsed efektid, leiab autor, et võrdne maksupoliitika võib endaga kaasa tuua ka teatud moraalseid ja majanduslikke riske.

Eeldatakse, et ELi liikmesriigid ja nende kõrgharidust andvad institutsioonid on kohustatud kõigile ELi tudengitele kehtestama ühesuguse õppemaksu. Samas on selle nõude efekt väike. Õppemaks on vaid murdosa kuludest, mida liikmesriik rahaliselt toetab.

Artikkel jaguneb kolmeks osaks. Esimene osa käsitleb ühtsete õppemaksude kehtestamise õiguslikke aluseid. Oluline on Euroopa Kohtu Gravier'i lahend; juhtum, mille puhul prantsuse õpilane pidi maksma Belgia kutsekoolis õppemaksu, mida Belgia õpilased ei maksnud. ELi lepingu art. 12 keelab rahvusliku diskrimineerimise, sellest tulenevalt peavad välistudengitele kehtima võrdsed tingimused ka õppemaksu osas. Euroopa Kohtu nimetatud otsust kajastab Euroopa Nõukogu direktiiv 93/96/EMÜ õpilaste õiguse kohta teises liikmesriigis elada, mille artikkel 1 sätestab direktiivi ühe eesmärgina tagada kutseõppe diskrimineerimiseta kättesaadavuse teises liikmesriigis.

Teiseks käsitletakse mittediskrimineerimise põhimõtet. Kui erineva õppemaksu kehtestamine eri rahvusest tudengitele ja teiste ELi riikide tudengitele on keelatud, siis keerulisemaks läheb olukord, kui õppemaks on kehtestatud vastavalt õpilase residentsusele. Tekib küsimus, kas sellist tegevust võib käsitleda kaudse diskrimineerimisena. Samuti vaadeldakse stipendiumide andmise küsimust mitme kohtulahendi näitel.

Hoolimata sellest, et õppekulude sidumine residentsusega võib olla õigustatud, võib see kahjulikult mõjutada vaba liikumise põhimõtte rakendamist. Kui tudeng peab välismaal kõik õppimisega seotud kulud ise kandma, suurenevad väljaminekud ja tudengi välismaale õppima minemise võimalus võib olla piiratud.

Artikli kolmas osa käsitleb õppimisega seotud kulude poliitikat laiemas valguses, kõrvale jäetakse tudengi ja riigi vahelised suhted. Kuna paljud riigid seovad õpingute toetamise residentsusega, võiks olla välistudengitele lahenduseks võimalus taotleda õppetootust riigist, kust nad tulevad, sest kui nad oma riigis õpiksid, saaksid nad samuti riigilt toetust või stipendiumi taotleda. Riigid põhjendavad välismaale õppimaasujate mittetoetamist asjaoluga, et nad ei tea, mis kvaliteediga haridust teiste

riikide ülikoolid annavad ja seega ei saa ka tudengeid toetada. Sellist tegevust võib käsitleda ka oma riigis kõrgharidust andvate institutsioonide kaitsmisena.

Autor toob välja õppetasude ühtlustamise mõned negatiivsed aspektid. Esiteks - välisriigi tudengite toetamine suurendab riigi kulusid. Teiseks - ühtse õppemaksu kehtestamisel suunduvad tudengid õppima riiki, kus on kõige suuremad õppetootused.

Lõpetuseks tuuakse välja ühtse õppemaksu positiivsed aspektid. Ühtse õppemaksu- ja õppetootuste süsteemiga toetavad rikkamad riigid vaesemaid, sest rikkamates riikides on paremad õppimistingimused ja toetussüsteemid. Vähenevad vaesema riigi koolituskulud ja riik saab tagasi haritud spetsialisti ilma ise selle jaoks erilisi kulutusi tegemata.

Refereerinud Karmen Linask

SPORDIST EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGU KONTEKSTIS

Stefaan Van den Bogaert ; An Vermeersch

Sport and the EC Treaty: a tale of uneasy bedfellows?

European Law Review, vol. 31 (2006) no. 6, p. 821-840.

Tänapäeval on sport muutunud ülemaailmse ulatusega äriks, mis avaldab inimkonnale nii sotsiaalset kui majanduslikku mõju. Spordi kasvavale tähtsusele vaatamata ei oma Euroopa Liit (EL) spordialast seadusandlust. ELil puudub otsene pädevus spordivaldkonnas ning sporti ei käsitleta kehtivas Euroopa Ühenduse (EÜ) asutamislepingus.

Artiklis vaadeldakse lähemalt, milliseid otseseid valdkondlikke meetmeid on EL aegade jooksul vastu võtnud ning milliste teiste ELi poliitikavaldkondade sätteid spordis rakendatakse. Kirjutise teises pooles vaagitakse ELi spordipoliitika tulevikku ning seda, millisel määral vajaks sport ELi tasandil reguleerimist.**

Siiani on spordis reegleid kehtestanud peamiselt liikmesriigid koostöös valdkondlike spordiliitudega. ELi tasandil piirduvad vastuvõetud dokumendid vaid resolutsioonide, teatiste, raportite ning deklaratsioonidega (Amsterdam, 1997; Nice, 2000), kus rõhutatakse spordi eripära ning sotsiaalset, hariduslikku ja kultuurilist tähtsust. Samas ei ole need dokumendid õiguslikult siduvad ja viitavad vaid üldiselt sellele, kuidas teatavate probleemidega tuleks tegelda. Kuna asutamislepingus puudub viide spordile, otsib Euroopa Komisjon jätkuvalt tõhusamaid alternatiivmeetmeid spordivaldkonna koordineerimiseks ja rahastamiseks. Näitena võib tuua komisjoni initsiatiivil väljakuulutatud Euroopa aasta "Haridus spordi kaudu 2004" (*European Year of Education through Sport*), mille eelarve vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusele nr 291/2003/EÜ oli 6,5 miljonit eurot. Selle alusel toetati ühenduse rahadest ligi 200 spordiprojekti, sh erinevaid sporditeemalisi uuringuid ja kampaaniaid.

** Artiklist on välja jäänud järgmised spordivaldkonna arengud:

(1) Kuna lähiajal ei ole oodata põhiseaduse lepingu jõustumist, kuid spordiga seonduv vajab suuremat õiguskindlust, on Euroopa Komisjon teinud algust sporti käsitleva valge raamatu koostamisega, mis peaks valmima 2007.a. juunis.

(2) 2006. aasta oktoobris avaldati "Sõltumatu Euroopa spordiülevaade 2006" (*Independent European Sport Review 2006*), mis koostati ELi 2005. a. eesistuja Suurbritannia initsiatiivil.

(3) 29. märtsis 2007 võttis Euroopa Parlament vastu raporti profijalgpalli tuleviku kohta Euroopas, mis peaks looma tegevuskava jalgpalli õigusliku seisundi selgitamiseks.

Institutsionaalses plaanis on Euroopa Komisjon loonud hariduse ja koolituse peadirektoraadi juurde eraldi spordiüksuse (<http://ec.europa.eu/sport>), mille ülesandeks on arendada koostööd rahvuslike ja rahvusvaheliste spordiorganisatsioonidega ning pakkuda erinevate liikmesriikide spordiorganisatsioonidele dialoogi pidamise võimalust iga-aastastel üle-euroopalistel spordifoorumitel.

Kuna spordivaldkonnas eksisteerib amatöörspordiga kõrvuti majandustegevusest lähtuv kutseline sport, kohalduvad siin EÜ asutamislepingu liikumisvabaduse ja konkurentsioiguse sätteid ning nendele tuginev Euroopa Kohtu praktika. Artikli autorid toovad välja terve rea kohtuasju ja Euroopa Komisjoni otsuseid, mis hõlmavad selliseid teemasid nagu sportlaste klubidevaheline liikumine, töösuhted, sotsiaalsed probleemid ja rahvuslik diskrimineerimine (kohtuasi C-13/76, *Doná vs Mantero*; C-415/93, *URBSFA vs Bosnan*); ühendatud kohtuasi (C-51/96 & 191/97 *Deliège vs LFJ et Disciplines ASBL*); televisiooni ülekandeõiguste tsentraalne turustamine; dopinguvastane võitlus vs teenuste osutamise vabadus (kohtuasi T-313/02, *Meca-Medina & Majcen vs Commission*); Rahvusvahelise Jalgpalliliidu (FIFA) eeskirjad vs EÜ konkurentsioigus (kohtuasi T-193/02, *Piau vs Commission*) jne.

Toodud näited kinnitavad tõsiasja, et spordi kasvav professionaalsus ja äriliseks muutumine on viinud ühenduse õiguse rolli suurenemisele liikumisvabaduses, konkurentsi-, tervishoiu- ja audiovisuaalpoliitikas.

Spordivaldkonna reguleerimise tulevikku puudutavatel aruteludel on kaalutud järgmisi arenguteid: a) vabastada sport täielikult ELi õiguse kohaldamisest, mis annaks küll n-õ vabad käed spordiorganisatsioonidele ja vabastaks vastutusest ELi institutsioonid, kuid samas oleks sellise äärmusliku sammu vajalikkust väga keeruline põhjendada ja aluslepingusse kirja panna; b) jätkata spordivaldkonnas tegevusi senise korra alusel, tegemata radikaalseid muudatusi lepingusse. Tegelikult ei rahuldaks see otsus kumbagi osapoolt ning süvendaks veelgi õigusliku ebakindluse probleemi, mida ELile on ette heidetud; c) kaaluda võimalust spordipoliitikat puudutava osa lisamiseks, mis annaks ELile piisava õiguskindluse valdkondlikeks algatusteks ja tegevusteks ning muudaks spordi sel viisil ELi ametlikuks poliitikaks. Sellega on algust tehtud veel jõustumata Euroopa põhiseaduse lepingus, mis sisaldab spordile pühendatud artiklit (artikkel III-282).

Kokkuvõttes tõdevad artikli autorid, et kuigi põhiseaduse leping ei tooks jõustumisel põhimõttelisi muudatusi spordipoliitikasse, aitaks see siiski antud valdkonnas seadustada ELi institutsioonide toetavat, täiendavat ja koordineerivat tegevust.

Refereerinud Merle Tõniste

KEELEPROBLEEMID EUROOPA LIIDUS

Ammon, Ulrich. Language conflicts in the European Union: On finding a politically acceptable and practicable solution for EU institutions that satisfies diverging interests. *International Journal of Applied Linguistics*. Vol. 16 (2006), no. 3, p. 319-338.

Euroopa Liidus (EL) on praeguse seisuga 23 ametlikku keelt, kuid institutsioonidevahelises suhtluses ja mitteametlikel kohtumistel kasutatakse neist vaid mõnda.

ELi sisese töö ja suhtluse tõhustamiseks on tehtud ettepanek kasutada ühte keelt, milleks võiks eelistatult olla inglise keel. Samas on see vastuolus ELi mitmekeelsuspoliitika retoorikaga.

Artiklis selgitatakse, mis juhtudel kasutatakse ELi ametlikke ja millal nn töökeeli ning miks selline jaotus on välja kujunenud. Analüüsitakse inglise keele näitel, millised oleksid poolt- ja vastuargumendid ühe töökeele kasutuselevõtmise kohta. Lõpetuseks pakutakse võimalikke lahendusi, mis võiksid rahuldada nii poliitilise kui ka praktilise seisukoha esindajaid.

Nõukogu 1958. aasta määruses nr 1 on kirjas, et kõik ELi ametlikud keeled on ühtlasi institutsioonide töökeeled. Seega tõlgitakse ametlikesse keeltesse kõik ELi õigusaktid ning institutsioonide dokumendivahetus liikmesriikide institutsioonide või liikmesriikide kodanikega. Samuti võib kõikidesse keeltesse tõlkida Euroopa Parlamendi täiskogu istungite arutelud ning Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu ametlikud kohtumised.

Sellised õigused on kõikidele keeltele küll juriidiliselt tagatud, kuid tegelikkuses on lood hoopis teisiti. Erandeid soodustab ka eespool nimetatud määruse artikkel nr 6, mis annab ELi institutsioonidele valikuvabaduse sätestada oma töökorras, mis keelt konkreetsetel juhtudel kasutada. Seega kasutab enamik ELi institutsioone oma igapäevatoos vaid paari-kolme keelt (inglise, prantsuse, saksa keel), vahel viit keelt (lisanduvad hispaania, itaalia keel). Sellist keelte ebavõrdset kohtlemist on soodustanud eelkõige ELi laienemine ja ametlike keelte rohkus.

Mitme keele paralleelne kasutamine omavahelises suhtlemises mitteametlikel kohtumistel, kus tõlget pole reeglina ette nähtud, oleks väga keeruline ja ebaefektiivne. Seetõttu on praktilistel kaalutlustel juba ammu otsitud võimalust vähendada kasutatavate keelte hulka või üritatud üle minna ühele keelele, kõige sagedamini inglise keelele.

Ühe töökeele (inglise keele) kasutuselevõtt hoiaks ühelt poolt kokku ELi suuri tõlkekulusid, teisalt tekitaks eriarvamusi keelekogukondade vahel. Seda enam, et töökeelte-teemalised vaidlused on ELis väga pika ajalooga, kandudes juba liidu loomise aegadesse. Saksa, prantsuse, hispaania ja itaalia keele kõnelejaid paneks muretsema oma emakeele positsiooni nõrgenemine rahvusvahelisel tasandil ning sellest tulenev keele madalam prestiiž näiteks keeleõppes. Eriti mõjutaks see saksa ja itaalia keele seisundit, kuna neid keeli räägitakse vaid Euroopas (vastupidi prantsuse ja hispaania keelele, mis on laialt levinud ka teistel kontinentidel).

Leidmaks õiglast lahendust ELi keeleprobleemile pakub artikli autor ühe võimalusena kompensatsioonimehhanismi kasutusele võtmist. Liikmesriigid, mille keeled on saavutanud töökeelestaatuse, hakkaksid edaspidi kandma ELi tõlketeenistuse ülalpidamise ja tegevusega seotud kulusid. Ülejäänud liikmesriigid oleksid rahalistest kohustustest vabastatud ja saaksid allesjäänud rahaga finantseerida oma keele tutvustamist ja õpet.

Selleks, et ELis oleks kasutusel rohkem töökeeli kui vaid üks, soovib artikli autor rangemalt reguleerida ELi institutsioonides töötavate ametnike keeltekasutamist ja välja töötada spetsiaalne käitumiskoodeks, mis kohustaks ametnikku suhtlema ka teistes keeltes.

Kokkuvõttes tõdetakse, et ELi keeleprobleemi poliitilisi ja praktilisi aspekte tuleb veel väga hoolikalt uurida. Sellist eesmärki täidab näiteks 2006. a alguse saanud projekt DYLAN (vt. www.dylan-project.org), mida rahastab ELi 6. raamprogramm ja milles teiste seas osaleb uurijana ka käesoleva artikli autor.

Refereerinud Merle Tõniste

3. Artikliviiteid

Haridus

Dehmel, Alexandra. Making a European area of lifelong learning a reality ? Some critical reflections on the European Union's lifelong learning policies. // *Comparative Education*, Feb2006, Vol. 42 Issue 1, p49-62.

Diamantopoulou, Anastasia. The European Dimension in Greek education in the context of the European Union. // *Comparative Education*, Feb2006, Vol. 42 Issue 1, p131-151.

Keeling, Ruth. The Bologna Process and the Lisbon Research Agenda: the European Commission's expanding role in higher education discourse. // *European Journal of Education*, Jun2006, Vol. 41 Issue 2, p203-223.

Borg, Carmel; Mayo, Peter. The EU Memorandum on lifelong learning. Old wine in new bottles? // *Globalisation, Societies & Education*, Jul2005, Vol. 3 Issue 2, p203-225.

Charlier, Jean-Emile; Croché, Sarah. How European Integration Is Eroding National Control over Education Planning and Policy. // *European Education*, Winter2005, Vol. 37 Issue 4, p7-21.

Sport

Dimitrakopoulos, Dionyssi G. More Than a Market? The Regulation of Sport in the European Union. // *Government & Opposition*, Fall2006, Vol. 41 Issue 4, p. 561-580.

Parrish, Richard. The politics of sports regulation in the European Union. // *Journal of European Public Policy*, Apr2003, Vol. 10 Issue 2, p246-262.

Kultuur

Gordon, Christopher. Culture and the European Union in a Global Context. // *Journal of Arts Management, Law & Society*, Spring2007, Vol. 37 Issue 1, p11-30.

Mokre, Monika. European Cultural Policies and European Democracy. // *Journal of Arts Management, Law & Society*, Spring2007, Vol. 37 Issue 1, p31-47.

Varbanova, Lidia. The European Union Enlargement Process: Culture in between National Policies and European Priorities. // *Journal of Arts Management, Law & Society*, Spring2007, Vol. 37 Issue 1, p48-64.

Babkova, Svetlana. Cultural Programs for Economic Development: A Comparison of European and Russian Models. *Journal of Arts Management, Law & Society*, Fall2006, Vol. 36 Issue 3, p197-211.

Keeled

van Laer, Conrad J. P.; van Laer, Tom. The shortage of legal dictionaries translating European languages. // *Terminology*, 2007, Vol. 13 Issue 1, p85-92.

Alves, Sónia Santos; Mendes, Luís. Awareness and Practice of Plurilingualism and Intercomprehension in Europe. // *Language & Intercultural Communication*, 2006, Vol. 6 Issue 3/4, p211-218.

Ammon, Ulrich. Language conflicts in the European Union. // *International Journal of Applied Linguistics*, Nov2006, Vol. 16 Issue 3, p319-338.

Adrey, Jean-Bernard. Minority Language Rights Before and After the 2004 EU Enlargement: The Copenhagen Criteria in the Baltic States. // *Journal of Multilingual & Multicultural Development*, 2005, Vol. 26 Issue 5, p453-468.

van Els, Theo. Multilingualism in the European Union. // *International Journal of Applied Linguistics*, Nov2005, Vol. 15 Issue 3, p263-281.

Ginsburgh, Victor; Weber, Shlomo. Language Disenfranchisement in the European Union. // *Journal of Common Market Studies*. Jun2005. Vol. 43, Issue 2; p.273-286.

Hnízdo, Bořivoj. More Languages, Less French? // *Perspectives: Central European Review of International Affairs*, Summer2005, Vol. 24, p61-68.

Lasagabaster, David. Attitudes Towards Basque, Spanish and English: An Analysis of the Most Influential Variables. // *Journal of Multilingual & Multicultural Development*, 2005, Vol. 26 Issue 4, p296-316.

Savickienė, Ineta; Kalėdaitė, Violeta. Cultural and Linguistic Diversity of the Baltic States in a New Europe. // *Journal of Multilingual & Multicultural Development*, 2005, Vol. 26 Issue 5, p442-452.

Caviedes, Alexander. The Role of Language in Nation-Building within the European Union. // *Dialectical Anthropology*, 2003, Vol. 27 Issue 3/4, p249-268.

Oakes, Leigh. Multilingualism in Europe: An Effective French Identity Strategy? // *Journal of Multilingual & Multicultural Development*, 2002, Vol. 23 Issue 5, p371-387.

4. Raamatuviiteid¹

Üld

Education and culture in European Community law / Joseph A. McMahon. London [etc.] : Athlone Press, 1995. x, 219 lk.

Haridus

Accreditation and evaluation in the European higher education area / edited by Stefanie Schwarz and Don F. Westerheijden. Dordrecht : Springer, 2007.xii, 493 lk.

Euroopa päevik : sina otsustad! 2007/2008 / Euroopa Komisjon, Generation Europe Foundation, MTÜ HeadEst. Brussels ; Tallinn : Euroopa Komisjon, 2007. 104 lk.

Euroopasse õppima 2007 / koostanud: Karjäärinõustamise Teabekeskus ; Kadri Eensalu, Margit Rammo ... [jt.]. [Tallinn] : Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove, 2007. 64 lk.

European glossary on education. Volume 5, Decision-making, advisory, operational and regulatory bodies in higher education / Eurydice, Information Network on Education in Europe ; [European Commission, Directorate-General for Education and Culture]. Brussels : Eurydice European Unit, 2007. 246 lk.

Focus on the structure of higher education in Europe 2006/07 : national trends in the Bologna Process / Eurydice ;[Directorate-General for Education and Culture, European Commission]. Brussels : Eurydice, 2007. 349 lk.

University dynamics and European integration / edited by Peter Maassen and Johan P. Olsen. Dordrecht : Springer, [2007]. xii, 245 lk.

Women, universities, and change : gender equality in the European Union and the United States / edited by Mary Ann Danowitz Sagaria. New York [etc.] : Palgrave Macmillan, 2007. xvi, 228 lk.

Õpetajaraamat 2007/2008 : Euroopa päevik / Euroopa Komisjon, Generation Europe Foundation, MTÜ HeadEst. Brussels ; Tallinn : Euroopa Komisjon, 2007. 32 lk.

Archimedes sihtasutus : aastaraamat 2005. Tallinn ; Tartu : Archimedes, 2006. 141 lk.

Creating the European area of higher education : voices from the periphery / edited by Voldemar Tomusk. Dordrecht : Springer, c2006. x, 313 lk.

EXPRO hariduskoostöö projektid / [Eesti Leonardo Keskus ja Socrates Eesti Büroo]. [Tallinn : Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove, 2006]. 80 lk.

Examples of interesting practice of internal and external evaluation of schools : Comenius 3 Network SYNEVA.net - Quality Assurance through Synergy of Internal and External Evaluation of Schools. Its Impacts on Learning and Teaching / [edited by Ferdinand Patscheider ... [et al.]]. Bozen : Pädagogisches Institut für die deutsche Sprachgruppe, 2006. 120, XX lk.

The history of European cooperation in education and training : Europe in the making - an example / European Commission. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2006. 330 lk.

---

¹ Leidumus Rahvusraamatukogu Euroopa Liidu infokeskuses.

Programm Euroopa Noored. Aastaraamat 2005 / Sihtasutus Archimedes, Euroopa Noored Eesti büroo. Tallinn : Euroopa Noored Eesti büroo, 2006. 77 lk.

30 years of European legal studies at the college of Europe = 30 ans d'études juridiques européennes au collège d'Europe : Liber Professorum 1973-74 - 2003-04 / Paul Demaret, Inge Govaere & Dominik Hanf (eds.). Brussels ; New York [etc.] : Lang, 2005. 563 lk.

The Bologna process and its implications for Russia : the European integration of higher education / Christer Pursiainen and Sergey A. Medvedev (eds.) ; with contributions by Valeriy A. Belov ... [et al.] = Болонский процесс и его значение для России : интеграция высшего образования в Европе / под редакцией К. Пурсийнена и С. А. Медведева. Moscow : Russian-European Centre for Economic Policy, 2005. 176, 197 lk.

Content and language integrated learning (CLIL) at school in Europe. Brussels : Eurydice, 2005. 78 lk.

Corbett, Anne. Universities and the Europe of knowledge : ideas, institutions and policy entrepreneurship in European Union higher education policy, 1955-2005 / Anne Corbett. Basingstoke [England] ; New York : Palgrave Macmillan, 2005. xiii, 268 lk.

Cultural and educational rights in the enlarged Europe / [edited by] Jan De Groof, Gracienne Lauwers. Nijmegen : Wolf Legal Publishers, c2005. xii, 320 lk.

Key data on education in Europe 2005 / European Commission, Eurydice, Eurostat. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2005. 330 lk.

Uus hoog Euroopa noortele : Euroopa Komisjoni valge raamat / [Euroopa Komisjon ; eessõna: Viviane Reding]. [Tartu : Haridus- ja Teadusministeerium, 2004]. 96 lk.

Bologna protsess Eestis : ülevaade 1999-2003 / [koostanud Heli Aru ... jt.]. Tartu : [Bologna Protsess Eestis], 2003. 52 lk.

The changing focus in European studies : EU-Europe-World / Jørgen Drud Hansen ... [et. al.] (ed.). [Riga] : University of Latvia, EuroFaculty, 2003. 140 lk.

Education, the Baltic States, and the EU / Bryan T. Peck (editor). New York : Nova Science Publishers, c2003. xii, 124 lk.

Eurydice : Euroopa haridusinfo võrgustik. [Tallinn : Sihtasutus Archimedes], c2003. 24 lk.

Kogemus kogu eluks?! : Euroopa Liidu haridusprogrammi Euroopa Noored tulemuste ning mõju analüüs Eestis aastatel 2000-2002 / [Euroopa Noored Eesti Büroo ; eessõna: Toivo Maimets]. Tallinn : Euroopa Noored Eesti Büroo, 2003. 84 lk.

Are European vocational systems up to the job? : evaluation in European vocational systems / Klaus Breuer/Klaus Beck (eds.). Frankfurt a/M [etc.] : Lang, 2002. 169 lk.

Education in Europe : policies and politics / edited by José Antonio Ibáñez-Martín and Gonzalo Jover. Dordrecht [etc.] : Kluwer Academic Publishers, 2002. xvi, 168 lk.

Vaht, Gunnar. Välisriigi kõrghariduskvalifikatsioonide hindamise ja tunnustamise põhimõtted ning võrdlus Eesti kvalifikatsioonidega / [Gunnar Vaht] ; Sihtasutus Archimedes, Eesti ENIC/NARIC Keskus, Akadeemilise Tunnustamise Infokeskus. Tallinn : Sihtasutus Archimedes, 2002. 200 lk.

Gori, Gisella. Towards an EU right to education / by Gisella Gori. The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2001. xxi, 448 lk.

Education in a single Europe / edited by Colin Brock and Witold Tulasiewicz. London ; New York : Routledge, 2000. xii, 414 lk.

The legal status of pupils in Europe / European Association for Education Law and Policy ; edited by Jan De Groof, Hilde Penneman. The Hague ; Boston ; London : Kluwer, 1998. XVIII, 472 lk.

European Community law of education / edited by Bruno De Witte. Baden-Baden : Nomos, 1989. 159 lk

Sport

The European Union and sport : legal and policy documents / edited by Robert C.R. Siekmann and Janwillem Soek. Hague : T.M.C. Asser Press ; New York : Cambridge University Press, c2005. XI, 921 lk.

Professional sport in the European Union : regulation and re-regulation / International Sports Law Centre, Anglia Polytechnic University, Chelmsford, United Kingdom ; edited by Andrew Caiger, Simon Gardiner. The Hague : T.M.C. Asser Press, c2000. X, 368 lk.

Kuusi, Emma. Northern Dimension and sports / Emma Kuusi ; Ministry of Education, Department for Cultural Policy. [Helsinki, 1999]. 36 lk.

Kultuur

Web cultural heritage : Culture 2000 project 25. 9. 2005 - 24. 9. 2006 / European Commission, Directorate-General for Education and Culture ; Culture 2000. Prague : National Library of the Czech Republic, 2006. 24 lk.

Europe as a cultural project : final report of the Reflection Group of the European Cultural Foundation, (2002-2004) / European Cultural Foundation ; Otto von der Gablentz ... [et al.] ; [editor] Dragan Klaić. Amsterdam : European Cultural Foundation, 2005. 73 lk.

Culture and European Union law / edited by Rachael Craufurd Smith. Oxford [etc.] : Oxford University Press, 2004. xlii, 414 lk.

Dialogue between peoples and cultures in the Euro-Mediterranean area : report by the High-Level Advisory Group established at the initiative of the President of the European Commission / co-chairs of the group: Assia Alaoui Bensalah, Jean Daniel ; European Commission, Group of Policy Advisers. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 56 lk.

Shuibhne, Niamh Nic. EC law and minority language policy : culture, citizenship and fundamental rights / by Niamh Nic Shuibhne. The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2002. xlii, 358 lk.

Niedobitek, Matthias. The cultural dimension in EC law / Matthias Niedobitek ; translated by James Benn and Robert Bray. London ; The Hague ; Boston : Kluwer, 1997. XIII, 344 lk.

Handbook of cultural affairs in Europe = Manuel européen des affaires culturelles. Baden-Baden : Nomos, 1995. 626 lk.

Keeled

Soobik, Liina. A guide to EU legal terminology: a course of listening and speaking / Liina Soobik. Tallinn: Juura, 2007. 136 lk + 1 CD-ROM.

Grin, François. Language policy evaluation and the European Charter for Regional or Minority Languages / François Grin ; with contributions by Regina Jensdóttir and Dónall Ó Riagáin. Basingstoke, Hampshire ; New York, N.Y. : Palgrave Macmillan, 2003. xii, 281 lk.

Creating a Common Structure for Promoting Historical Linguistic Minorities within the European Union : [conference] : 11/12 October 2002 in the Parliament House, Helsinki, Finland / edited by Tom Moring... [et al.] = La Création d'une Structure Commune pour la Promotion des Minorités Linguistiques Historiques dans le Cadre de l'Union Européenne : [conférence] : les 11 et 12 octobre 2002 au Palais du parlement, Helsinki, Finlande / édité par Tom Moring... [et al.]. Helsinki : Swedish Assembly of Finland, [2002]. 72 lk.

Pieters, Danny. The languages of the European Union / Danny Pieters, with the co-operation of Tom Surdiacourt. [Brussels] : [Belgian House of Representatives], [200-?]. 72 lk.

A language policy for the European community : prospects and quandaries / edited by Florian Coulmas. Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 1991. X, 311 lk.

5. Internetiviiteid

Haridus

Euroopa Komisjon, haridus ja kooolitus,
http://ec.europa.eu/education/index_en.html;

Euroopa Kutseõppe arenduskeskus (CEDEFOP), <http://www.cedefop.europa.eu/>;

Euroopa haridussüsteemide info koostöövõrk EURYDICE,
<http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice>;

Euroopa Noorteportaal, http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=et;

Euroopa Komisjon, noored, http://ec.europa.eu/youth/index_en.html;

Euroopa Komisjoni avaliku arvamuse uuringud:

“Perceptions of Higher Education Reforms”, märts, 2007,
http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl198_en.pdf;

“Young Europeans”, veebruar 2007,
http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_202_en.pdf;

Hariduse teema Euroopa Parlamendis,
http://www.europarl.europa.eu/news/public/focus_page/041-4539-087-03-13-906-20070323FCS04520-28-03-2007-2007/default_et.htm;

Elukestva õppe programm 2007-2013,
http://ec.europa.eu/education/programmes/newprog/index_en.html;

Erasmus Mundus, http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/index_en.html;

Aktiivsed noored 2007-2013, http://ec.europa.eu/youth/yia/index_en.html;

Europassi portaal, http://europass.cedefop.europa.eu/europass/preview.action?locale_id=9;

SA Archimedese Hariduskoostöökeskus – ELi haridusprogrammide vahendaja Eestis,
<http://www.hkk.ee/>;

Euroopa Noored Eesti büroo – ELi noorteprogrammi vahendaja Eestis,
<http://www.euroopa.noored.ee/>

Sport

Euroopa Komisjoni Hariduse- ja kultuuripeadirektoraadi spordiüksus,
http://ec.europa.eu/sport/index_en.html;

Spordi teema Euroopa Parlamendis,
http://www.europarl.europa.eu/news/public/focus_page/041-4539-087-03-13-906-20070323FCS04520-28-03-2007-2007/default_et.htm;

Euroopa Komisjoni avaliku arvamuse uuring “The Citizens of the European Union and Sport”, november 2004,

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_213_report_en.pdf

EurActiv, Sports,

<http://www.euractiv.com/en/sports/>

Kultuur

Euroopa Komisjoni Kultuuri peadirektoraat,

http://ec.europa.eu/culture/eac/index_en.html;

Euroopa Komisjoni kultuuriportaal, http://ec.europa.eu/culture/portal/index_en.htm;

Euroopa Komisjoni avaliku arvamuse uuring “European Cultural Values”, september 2007,

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_278_en.pdf;

Euroopa Ühenduste Statistikalituse Eurostat väljaanne „Cultural statistics“, 2007,

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-77-07-296/EN/KS-77-07-296-EN-TOC.PDF;

Programm „Kultuur“ (2007-2013),

http://ec.europa.eu/culture/eac/culture2007/cult_en.html;

Kodanike Euroopa programm 2007-2013,

http://ec.europa.eu/citizenship/index_en.html;

Euroopa kultuuripealinnad, http://ec.europa.eu/culture/eac/ecocs/cap_en.html;

Euroopa kultuuridevahelise dialoogi aasta (2008),

http://ec.europa.eu/culture/eac/dialogue/year2008/year2008_en.html;

Eesti Kultuuri Kontaktpunkt – ELi kultuurikoostööprogrammide nõustaja Eestis,

<http://ccp.einst.ee/>

Keeled

Euroopa Komisjoni keelepoliitika,

http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages_en.html;

Euroopa Liidu keelteportaal, <http://europa.eu/languages/et/home>;

Euroopa Komisjoni mitmekeelsuse volinik,

http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/index_et.htm;

Euroopa Komisjoni Suulise tõlke peadirektoraat,

http://scic.cec.eu.int/europa/jcms/j_8/avaleht;

Euroopa Komisjoni Kirjaliku tõlke peadirektoraat,

http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm;

Euroopa Komisjoni avaliku arvamuse uuringud:

„Eurooplased ja nende keeled“, veebruar 2006 (eestikeelne kokkuvõte),
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_et.pdf;

„Eurooplased ja keeled“, september 2005,
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_237.en.pdf;

Mitmekeelsuse teema Euroopa Parlamendis,
http://www.europarl.europa.eu/news/public/focus_page/008-11817-295-10-43-901-20071017FCS11816-22-10-2007-2007/default_et.htm

EurActiv, Languages & Culture,
<http://www.euractiv.com/en/culture>